

Dr. Madarassy Enikő J. M. (Stockholm):

**Dr. Torma Zsófia, az első magyar
régésznő zsenialitása**⁶⁹

Szeretettel köszöntöm a kedves egybegyűlteket! Nevem Madarassy Enikő, aki elnöke a Skandináviai Magyarok Kulturális és Tudományos Társaságának (SMKTT-nek), alelnöke a Stockholmi Magyar Ház Közösségnek (SMHK-nak) és vezetőségi tagja a Svédországi Magyarok Országos Szövetségének (SMOSZ-nak).

Torma Zsófia: Csicsókeresztúr, 1832. szeptember 26. – Szászváros, 1899. november 14.

Mai előadásom témája Dr. Torma Zsófia, az első magyar régésznő zsenialitása. Ugyanazon az egyetemen tanultam én is, ahol Dr. Torma Zsófia császári engedéllyel megkapta a doktori titulust. Az előadásomban nevét Dr. Torma Zsófiának fogom nevezni, tisztelegve ezzel azért, amit az 1800-as években elért, vagyis császári engedéllyel doktori titulust kapott akkor, amikor a nők még inkább a gyerekneveléssel és a ház körüli teendőkkel foglalatoskodtak.

De kezdjük az előadást Dr. Torma Zsófiát idézve: „... de hát éltető elemem a cserepek tanulmányozása az abból levont következtetéseimnek leírásával együtt. Érdekesnek találtam egy ős-nép mythosából, mondáiból, szellemi életében keletkezett vallásának és kulturális állapotának olyan mozzanataira mutatni, melyek a mai néplélek és népelet nyilatkozásaiban hat-ezer év múltán is feltűnnek. Íme, a múltnak eseményei, magyarázatul szolgáltak nekem a jelen megérthetésére úgy, mint a múltnak és jelennek tünetényeiből a jövőt gyaníthatjuk.”

⁶⁹ Internetes kapcsolat révén közvetített előadás.

Nagysága – zsenialitása

1882, arcképe egy frankfurti régészlap oldalán.

Zsenialitása talán abban nyilvánult, meg hogy kitartott merész állásfoglalása mellett! Vagyis, bátorsága volt szembeszállni az oxfordi professzorokkal, mert tudta, hogy cserépedényein és leletein lévő szimbólumok tulajdonképpen írásjegyek. Ismerte a székely-magyar írásjegyeket, mely tudás megerősítette állásfoglalásában. Vallotta, hogy *a képirásos ismeretlen írásjegyek Európa ősi írásos emlékeit őrzik.*

Elszántsága és kitartó kutatómunkája végül meghozta a kései elismerést, 1899. május 25-én a Kolozsvári Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem császári engedéllyel tiszteletbeli doktorává választotta.

A 2009-es év nagy jelentőségű a régészek szempontjából. Ekkor New-Yorkban egy óriási régészeti kiállítást rendeztek azokból a tárgyakból, melyet először Dr. Torma Zsófia kezdett kutatni. A kiállításra meghívták a román, a moldáv és a bulgár régészeket, bemutatni régészeti leleteiket. A nyugati régészek látva ezeket a kiállított tárgyakat, olyan következtetéseket vontak le, melyeket Dr. Torma Zsófia már az 1800-as évek végén megállapított.

Vagyis azt, hogy kapcsolat van a Kárpát-medence és annak tágabb területe és a mezopotámiai ősi kultúrák között. De akkor azt is megállapították, hogy a Kárpát-medencei régebbi, mint a mezopotámiai. Ezek az írásjegyek Európa írásbeliségének az ősiségéről beszélnek, vagyis itt található az európai írásbeliség ősi fészke.

A 2009-es New York-i grandiózus régészeti kiállítás után az Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeum 2009-ben egy kiállítást szervezett Dr. Tormai Zsófia gyűjteményéből. Tehát, a román régészek is kezdik elismerni Dr. Torma Zsófia jelentőségét!

Az Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeum 2009-es kiállítása Torma Zsófia gyűjteményéből.

Miért fontos Dr. Torma Zsófia a munkássága?

Ő a világon az első tudományos módszerekkel dolgozó régész!

Felhívta a figyelmet az első európai írásbeliség megjelenésére azáltal, hogy tanulmányozta a 6-7000 éves cserépedények írásjegyeit!

Leleteivel bebizonyította a sumér nyomok jeleit Erdélyben és elsőnek tárta fel az újkőkori tordosi kultúrát, amelyet húsz éven át vizsgát, és ami során meglepő következtetéseket vont le.

Szeretném megjegyezni azt, hogy több régész, így magyar régész is, azt vallja, hogy voltak előtte is régészkezdő nők. De elhallgatják azt a tényt hogy Dr. Torma Zsófi császári engedéllyel doktori titulust kapott! Felfedezett egy újkőkori kultúrát (a Tordosit)! Nemzetközi konferenciákon vett részt. Tanulmányokat írt magyarul és németül. Kapcsolatban volt kora híres régészeivel.

Tehát, nyugodtan kijelenthetjük azt, hogy a világon az első tudományos módszerekkel dolgozó magyar régész! Leletei alapján felhívta a figyelmet a rovásjegyekre, melyek nagy számban találhatóak a gyűjteményében. Az Archibald Henry Sayce brit nyelvész, az Oxfordi Egyetem asszirológia professzorához írott levelében négy ősi székely-magyar rovásírás jegyre világított rá (melyek, az á, zs, t és c betűk: 𐀀 𐀁 𐀂 𐀃). Későbbi kutatók ennél sokkal több rovásjegyet fedeztek fel!

Ezen írásjelek felvetik a lehetőséget, *a magyarság korábbi jelenlétére és folytonosságára a Kárpát-medencében*. Miért? Mert, ezeken a 6-7000 éves cserépedényeken és tárgyakon olyan írásjegyek találhatók, amelyek napjainkban a székely-magyar rovásírásnak köszönhetően a Magyarsághoz köthetők.

Tordos elhelyezkedése.

Azzal kapcsolatosan, hogy Dr. Torma Zsófia kijelentette, hogy hasonlóság van a Kárpát-medence és Mezopotámia korai kultúrái között, meg szeretném említeni Matek Kamill kutatásait, aki biológus és geológus, bejárta a világot és kutatta a különböző ősrégi civilizációkat, ismeri a sumér nyelvet, tehát érti és olvassa is azt. A British Múzeumban egy sumér kiállítás alkalmával három olyan agyagtáblácskára lett figyelmes, melyeken az állt, hogy egy Kuth nevű család a jószágaira a következő kutyák ügyeltek: kuassza (kuvasz), kumunur (komondor) és puli kutyák. Itt is látható Mezopotámia és a mai Kárpát-medence közötti kapcsolat.

Dr. Torma Zsófia 1879-ben kimutatta, hogy kapcsolat van a tordosi jelek és a babilóniai írásbeliség között. Egyedülálló ősrégészeti gyűjteményt hozott létre, melyet az Erdélyi Múzeum-Egylet 1891-ben megvásárolt. A tordosi leletek több ezer darabra (10 387) gyarapodtak. Zsófia tordosi régészeti gyűjteményét egész Európa elismerte és értékelte.

Vagyis, ezek mind Dr. Torma Zsófia nagyságát bizonyítják. Ezért, már korábban létre kellett volna hozni Kolozsvárott egy állandó, önálló és saját régészeti kiállítást a régészről régészeti gyűjteményéből, mely Kolozsvár turisztikai vonzalmát is növelhetné. Ez azért is fontos, mert Dr. Torma Zsófia nemzetközi népszerűsége egyre nő! Ezzel, a magyar és a román régészeti együttműködés is gazdagodhatna.

Nemzetközi konferenciákon vett részt! Tanulmányokat írt magyar és német nyelven!

Párhuzamosan az ősrégészeti tárgyak gyűjtésével, állandóan képezte magát és elvégezte a tárgyakkal kapcsolatos kutatásokat. Ezért jó volna, ha a magyar régészek létrehoznának egy Dr. Torma Zsófia Emlékdíjat, amellyel minden évben a kimagasló eredményeket elért régésznőket jutalmaznák, segítve ezáltal is a szakmai fejlődésüket és az elismerésüket!

2022: Torma Zsófia születésének 190. évfordulója

2022-ben volt Dr Torma Zsófia születésének 190. évfordulója. Méltó születésnapi megemlékezés volt a Stockholmi Magyar Nagykövetségen. Az elismert svéd régészprofesszor, *Anders Kaliff* úr svéd nyelven írt könyve alapján méltatta Dr. Torma Zsófia nagyságát. Az előadás és az elkészült svéd könyv fontos szerepet töltött be Dr. Torma Zsófia nemzetközi népszerűsítésében! E fontos előadás és elismerés 2022. november 17-én történt, a Stockholmi Magyar Nagykövetség a Skandináviai Magyar Kulturális és Tudományos Társaságával (SMKTT) közösen rendezett. Az előadás svéd nyelven hangzott el.

INBJUDAN

till en föreläsning på svenska

Dr. Anders Kaliff

Zsófia Torma,

en enastående kvinna i sin tid

– Ungerns första kvinnliga arkeolog och hennes
banbrytande upptäckter

Torma Zsófia,
Magyarország legelső régésznöje, és úttörő felfedezései
svéd nyelvű előadás

Torsdag den 17 november 2022, kl. 18
Ungerns ambassad, Stockholm, Dag Hammarskjölds väg 10.

Regisztráció/registrera på
rsvp.stockholm@mfa.gov.hu

UNGERNS AMBASSAD
STOCKHOLM

A stockholmi megemlékezés meghívója.

A Stockholmi Magyar Nagykövetség elismerő dokumentummal jutalmazta Anders Kaliff professzor urat. Az SMKTT együtt a Stockholmi Magyar Nagykövetséggel nagyra becsülte Anders Kaliff professzor úr munkáját.

A balra fent Müller Adrien nagykövet asszony, Anders Kaliff professzor úr és Madarassy Enikő, aki jobbra fent bemutatja a professzor urat. Balra lent Anders Kaliff úr előadás közben. Jobbra lent Bereczky Rebeka, aki szakszerűen magyar nyelvre fordította a professzor úr svéd nyelven megjelent könyvét.

Prof. Anders Kaliff könyve az első magyar régésznőről, Dr. Torma Zsófiáról magyarul és svédül

Anders Kaliff úr könyve svéd nyelven jobbra, magyar nyelven balra.

Azt kell tudni a könyvről, annak a magyar változatáról, hogy az az SMKTT-nek a 2019-es BGA pályázatához köthető. Már akkor a könyvek nagyobb részét szétosztottuk. Pályázati könyv révén a könyvek ingyenesek. Ami megmarad, azokra már korábban jegyeztük a jelentkezőket. De, aki szeretné olvasni a magyar változatot ezen a címen megtalálhatja azt:

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1441619/FULLTEXT01.pdf>

Vagy, e-mail címét elküldve a szerkesztőségbe, ők eljuttatják a felkérést a fordítónak, aki természetesen elküldi azt az érdeklődő számára.

Köszönet illet mindenkit, aki segített a könyv megjelenésében:

MEGVALÓSULT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

A Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárság, melynek kivitelezője a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.

Madarassy Enikő (SMKTT elnöke), Prof. Anders Kaliff és Bereczky Rebeka, aki a svéd könyvet magyarra fordította.

Köszönet Friedrich Klárának, Szakács Gábornak, Botos Margaretnek és Tomory Zsuzsának!

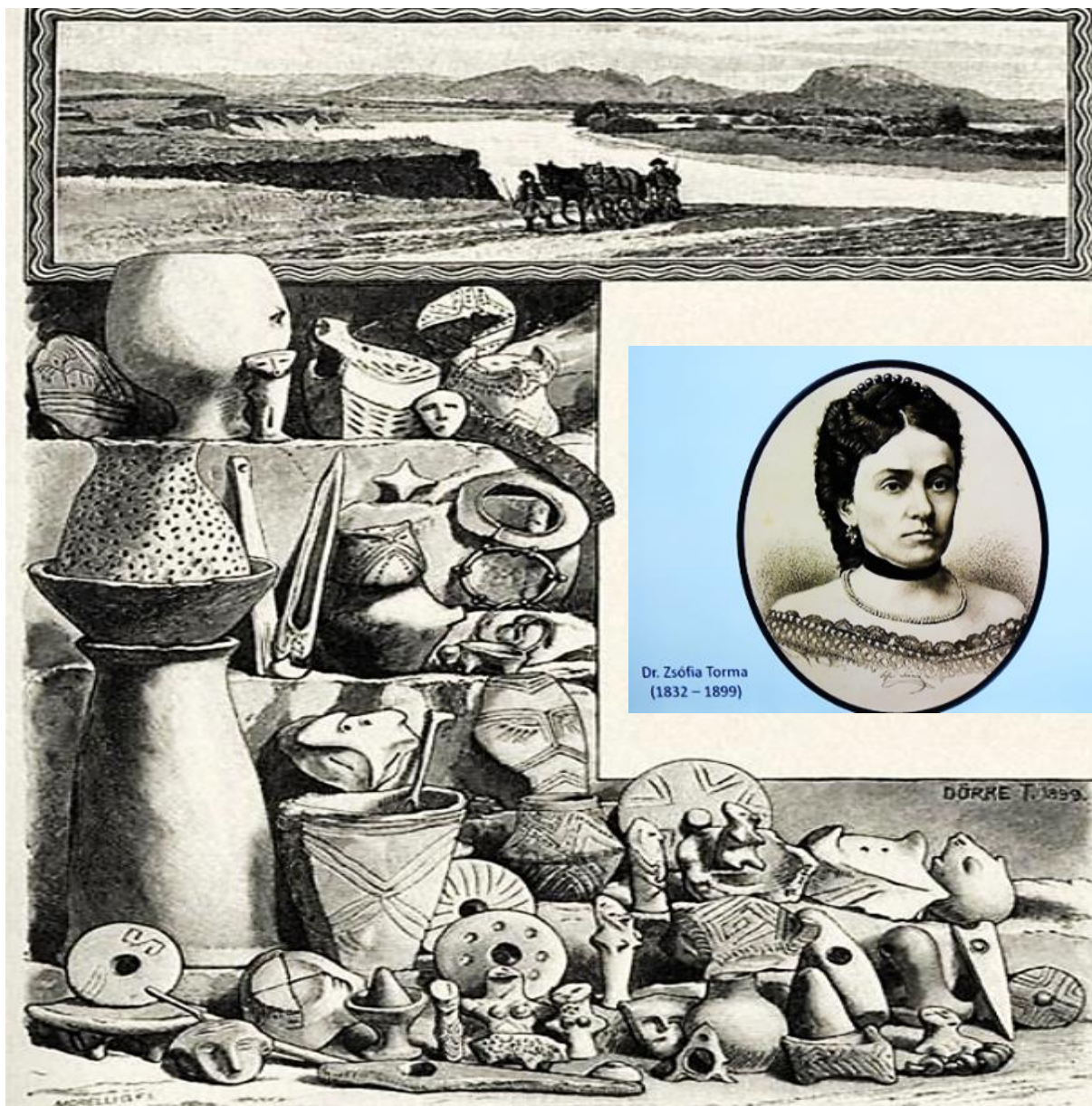

Lukács Péter György, aki szintén hozzájárult a két könyv megjelenéséhez.

Köszönet jár a két könyv megjelenéséért a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának, melynek kivitelezője a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Ők adták az anyagi alapot a könyv kinyomtatására. A könyv magyar nyelven való kinyomtatásával az SMKTT, de férjem is, Lukács Péter György nagy segítségünkre volt. Talán, a legnagyobb köszönet a magyar nyelvre lefordító Bereczky Rebekának köszönhető!

A könyv svéd nyelvű változatáról elmondanám azt, hogy hogyan született a könyv. A Stockholmi Magyar Házban egy előadást tartott Anders Kaliff professzor úr Draculáról, amikor elmesélte azt, hogy fiatalabb korába bebarangolta Erdélyt, melyet szeret és tisztelt. Ekkor már elkészült a Friedrich Klárával készült közös tanulmányunk Dr. Torma Zsófiáról, melyet az USA-ban élő Botos Margaret és az azóta elhunyt Tomori Zsuzsanna angol nyelvre fordított. Megvolt ez az angol nyelvű változat, valamint utánanéztem néhány dolognak a Világhálón, melyek segítségével arra kértem a professzor urat, hogy írjon egy tanulmányt. De, szerencsére ebből egy könyv sikeredett!

El szeretném még mondani azt, hogy Friedrich Klára és férje Szakács Gábor voltak azok, akik napjainkban először karolták fel Dr. Torma Zsófia nagyságának és jelentőségének a népszerűsítését. Amiért szintén nagyon hálásak vagyunk!

Részletek rajzillusztráció segítségével Dr. Torma Zsófia gyűjteményéből (<http://tormazsofia.ro/magyar.html>). Az általa kutatott és tanulmányozott tárgyakat mutatja be. Fent pedig a Maros partja látható, ahol régészkedett.

Tordosi leletek Dr. Torma Zsófia jegyzetfüzetéből

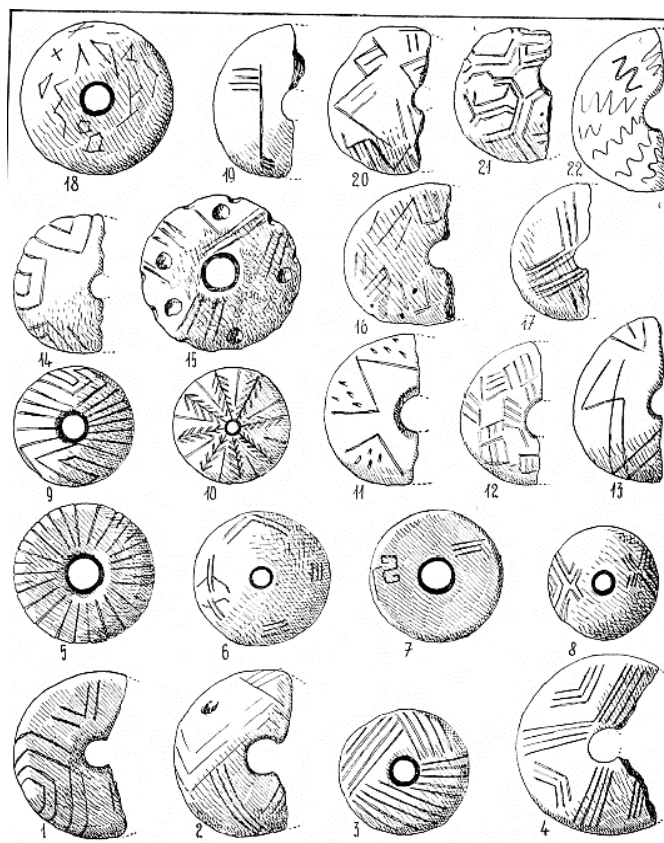
Az alábbi ábrák közül a legelső leleten, egy korongon (a bal felső sarokban) lévő jelek a Tatárlakai agyagtáblák leghíresebbjén lévő jelekhez hasonlóknak látszanak. A Tatárlakai táblát lásd mellette. De szinte minden leleten látunk írásjelekre hasonlító jeleket, jelképeket, amelyek Dr. Torma Zsófia gyűjteményéből származnak. Sok olyan töredékes alakzat, korong látható, amelyen szintén írásjegyek találhatók. De láthatók még különböző szimbólumok és bevésések, valamint olyan szobrocskák és amulettek, amelyek valószínűleg – ma vallásinak mondott – ceremóniák alkalmával voltak használatosak.

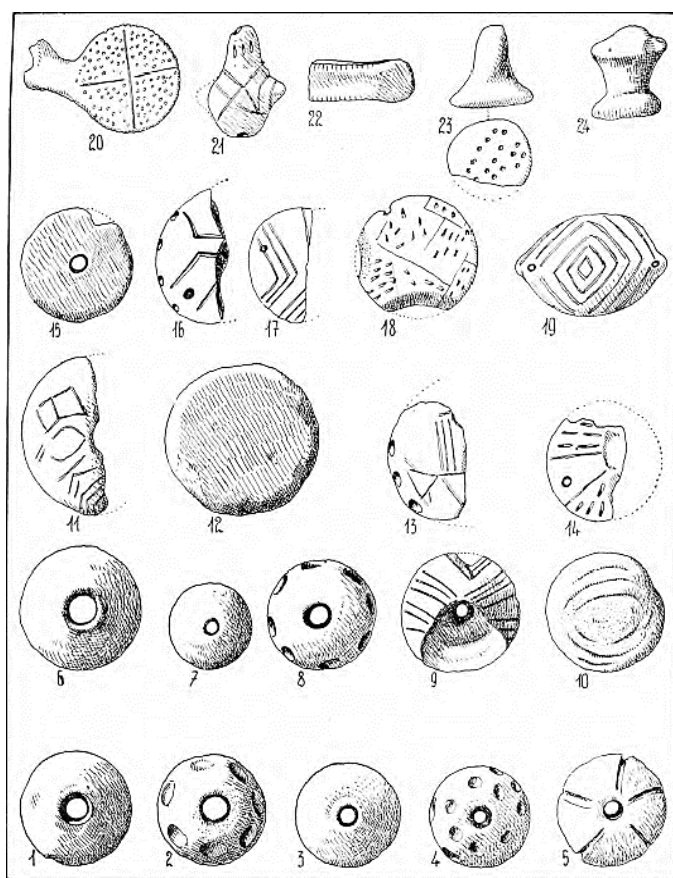
Tordosi leletek Dr. Torma Zsófia Jegyzetfüzetéből és a híres Tatárlakai tábla.

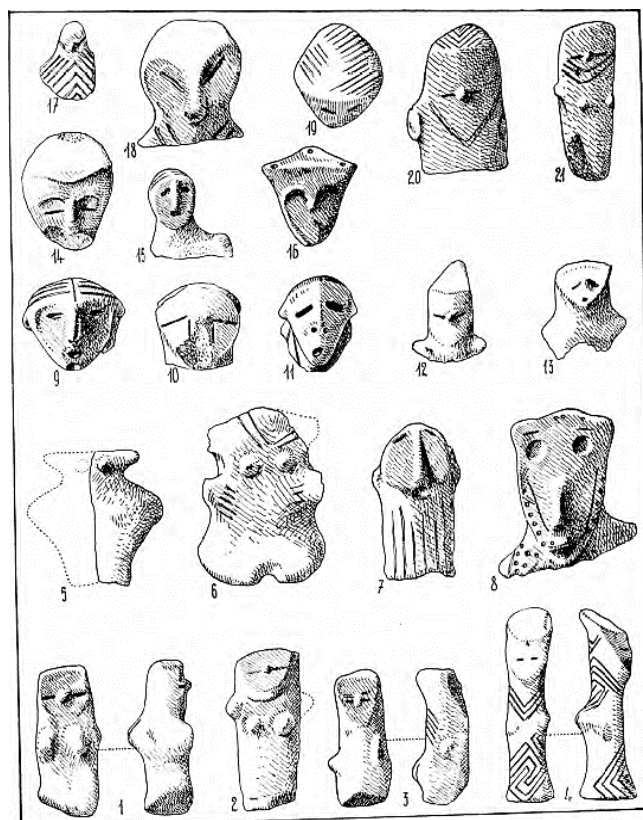
Tordosi leletek Dr. Torma Zsófia Jegyzetfüzetéből.

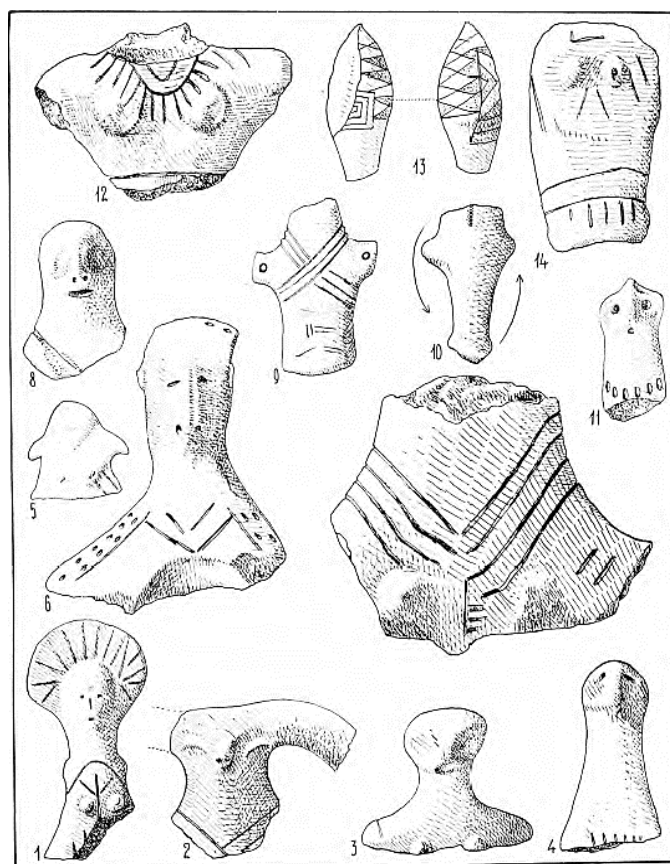
Tordosi leletek Dr. Torma Zsófia Jegyzetfűzetéből.

Tordosi leletek Dr. Torma Zsófia Jegyzetfűzetéből.

Tordosi leletek Dr. Torma Zsófia Jegyzetfűzetéből.

Tordosi leletek Dr. Torma Zsófia Jegyzetfűzetéből.

Dr. Torma Zsófia által írott és róla szóló tanulmányok

Dr. Torma Zsófia tanulmányai:

1879 – Torma Zsófia: Hunyadvármegye neolith–kőkorszakbeli telepek, *Erdélyi Múzeum*.

1880 – Torma Zsófia: A nándori barlangesoportozat, *Erdélyi Múzeum*.

1882 – Torma Zsófia gyűjteményéről, *Vasárnapi Újság*.

1884 – Kossuth Lajos, tisztelő levele Torinóból.

1887–Torma Zsófia: A római uralom előtti Dáciaának planeta cultusáról, *Erdélyi Múzeum*

1894 – Torma Zsófia: Ethnographische Analogien. Ein Beitrag zur Gestaltung- und Entwicklungsgeschichte der religionen, *Erdélyi Múzeum*.

1896 – Torma Zsófia: Hazánk népe ősmýthosának maradványai, *Deés*.

1897 – Torma Zsófia: A tordosi őstelep és hazánk népe ősmýthosának maradványai, *Hunyadvármegye Monográfiájában*, Budapest.

Ahogy korábban említettem, Dr. Torma Zsófia tanulmányokat írt magyarul és németül. Ezúttal szeretném kihangsúlyozni az 1894-ben *Erdélyi Múzeumban* megjelent, német nyelven írt munkáját „*Ethnographische Analogien. Ein Beitrag zur Gestaltung- und Entwicklungsgeschichte der Religionen*”. E füzetecske hatására sorra kapja a meghívókat Európa Egyetemeire! Európa történészei, régészei, néprajzkutatói, sumerológusai, stb. élénken érdeklődnek kutatási eredményei iránt!

Innen is látható az, hogy Európa mennyire elismerte munkásságát és hogy mennyire híres volt! Ezek mind alátámasztják, hogy Kolozsvárott szükséges egy önálló és állandó régészeti kiállítás Dr. Torma Zsófia hatalmas magán régészeti gyűjteményéből!

Dr. Torma Zsófia részvétele tudományos tanácskozásokon

1875 – Budapesti (VIII) Őstörténelmi/Ősembertani Congressus, felkérték kőkori telepek bejelentésére.

1876 – Budapesti IX. Nemzetközi Őstörténelmi és Embertani Kongresszus. Első nyilvános szereplése. Ekkor kezdenek már kibontakozni a Tordos–Trója–Mezopotámia-i kultúrák közötti összefüggések, amit a külföld elismerőleg üdvözöl. Dr. torma Zsófia dokumentált jelei közül itt alkalma volt nyolcat bemutatni.

1876 – kétszer is részt vett a Német Antropológusok Gyűlésén, amikor neves tudósokkal megtárgyalta a leletein található szimbolikus díszítéseket.

1880 – Berlieni Embertani Nemzetközi Kongresszus, ahol megismeri korának legnagyobb tekintélyű német etnográfusát Rudolf Ludwig Karl Virchowot, valamint Heinrich Schliemann trójai leleteit is.

1882 – Maina-Frankfurti Régészeti Kongresszus. Itt bemutatta gyűjteményének több tárgyát, idoloikat, állatszimbólumokat, amuletteket és fogadalmi tárgyakat.

Tanulmányait és nézeteit bemutatta úgy magyarországi, mint nemzetközi kongresszusokon, amelyek közül különösen három év tekintendő kiemelkedőnek. Az 1876-os budapesti és a két németországi szereplése, valamint az 1880-as berlini tevékenysége.

Torma-udvarház, Csicsókeresztúr – régen és ma

A torma kúria építési és bővítési évei 1593, 1627 és 1782.

A Torma-udvarház régen és a közelmúltban.

Szeretnék néhány szót mondani a Torma-udvarházról is. A bal felső sarokban látható a régi állapotában. A többi kép pedig több mint tíz évvel ezelőtt készült, az akkori állapotokat mutatva. Azóta a teteje teljesen hiányzik:

A volt Torma kúria napjainkban.

A Báró Torma család címere.

Az óriásméretű Torma-címet ellopták! Valahol a feketepiacon már biztosan értékesítették. Napjainkban, a Torma kúriát 140 000 euróért árulja annak a román tulajdonosa, amit egy telefonbeszélgetés alkalmával tudtunk meg.

De a rendbehozott kúria Csicsókeresztúron és környékén szolgálhatna a szórványban élő magyarság számára mint fontos találkozási helyszín, amit keresztelők, a most kedvelt néptánc oktatásra, de vendégművészek előadásaira, cserkészfoglalkozásokra stb is fel lehetne használni. A neve lehetne: DR. TORMA ZSÓFIA KULTURÁLIS KÖZPONT!

A Skandináviai Magyarok Kulturális és Tudományos Társasága (SMKTT, Madarassy Enikő) együtt a Bod Péter Alapítvánnyal (Dr. Gudor Kund Botond erdélyi alapítványa, mely több templomot és fontos épületet mentett már meg) Gyűjtési Mozgalmat kezdeményezett. A bankszámla ahova a Gyűjtés történik: Fundatia Bod Peter

Dollar bank account: RO92OTPV310000104580US01

Eur account: RO35OTPV310000104580EU01 International SWIFT OTPVROBU

Üzenetként beírni: Torma alap (a kúria megvásárlása)

Ebben a házban lakott Torma Zsófia Szászvárosban (Friedrich Klára felvétele).

Az SMKTT, amelynek elnöke Dr. Madarassy Enikő, még két javaslatot kezdeményezett:

1. Szászvárosban, Dr. Torma Zsófia korábbi lakása falára helyezték vissza az emléktáblát, amely korábban ennek az épületnek a falán még látható volt. Most, olvasható legyen ezen a táblán három nyelven:

Románul:

Proprietara acestei case (între 1866 și 1899) a fost Dr. Zsófia Torma, primul maghiar arheolog din lume, care a lucrat cu metode științifice.

Magyarul:

E ház tulajdonosa (1866 és 1899 között) Dr. Torma Zsófia volt, aki a világon az első tudományos módszerrel dolgozó magyar régész.

Angolul:

The owner of this house (between 1866 and 1899) was Dr. Zsófia Torma, the first Hungarian archaeologist in the world, who worked with scientific methods.

És a szászvárosi magyarság rendezzen be egy Emlékszobát Dr. Torma Zsófia tiszteletére, ahol poszterek segítségével bemutatják Dr. Torma Zsófia szászvárosi tevékenységét és nagyságát! Azt, hogy ott egy saját múzeuma is volt, olyan értékes régészeti leletekből, melyek fontossága fénykorát éli napjainkban. Ez, azért is indokolt, mert a régész nő népszerűsége napjainkban egyre nő. Emlékének az ottani ápolása megerősíthetné az ottani magyarságot is, mert van mire büszkék legyenek!

2. Dr. Madarassy Enikő másik javaslata a kolozsváriakhoz szól. Alakítsanak ki Kolozsvárott egy állandó és önálló régészeti kiállítást Dr. Torma Zsófia tekintélyes régészeti gyűjteményéből, amely tordosi leletek több ezer darabra (10 387) gyarapodtak.

Miért?

Mert, Dr. Torma Zsófia a világon az első tudományos módszerrel dolgozó magyar régész volt!

Miért?

A válasz, összegezve a fontosabb dolgokat:

Mert a következő tulajdonságokkal egyetlen egy korábbi régész nő sem rendelkezett!

Torma Zsófia

- Elszántsága és kitartó kutatómunkája végül meghozta a későn jött elismerést: 1899. május 25-én a Kolozsvári Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem császári engedéllyel tiszteletbeli doktorává választotta.

- Felfedezett egy ősi kultúrát, a Tordosi Kultúrát!

- Nemzetközi konferenciákon vett részt!

- Tanulmányokat írt magyar és német nyelven.

- A Sayce-hez írott levélben négy ősi székely-magyar rovásírás jegyre világított rá (ezek az á, zs, t és c betűk). Későbbi kutatók ennél sokkal több rovásjegyet fedeztek fel leletein!

- Régészeti leletei alapján hasonlóságokat állapított meg a Kárpát-medence és Mezopotámia korai kultúrái között.

- A tordosi leletek több ezer darabra (10 387) gyarapodtak. Zsófia tordosi régészeti gyűjteményét egész Európa elismerte és értékelte.

Az SMKTT javaslatait elküldte a megfelelő erdélyi magyar szervezeteknek és képviselőknél.

Az utolsó felkérést elküldtem Hegedüs Csillának (aki Erdélyben befolyásos politikus) is Kolozsvárra. Korábban, Hegedüs Csilla abban segítette Madarassy Enikőt, hogy javaslatára felvették Dr. Torma Zsófiát az Erdélyi Magyar Értéktárba!

Dr. Torma Zsófia egykori lakóházán tehát egy ideig emléktábla jelezte hajdani híres tulajdonosát. A ház felújítása után a mostani román tulajdonos nem járult hozzá a tábla visszahelyezéséhez.

2012. április 28-án a dévai Téglás Gábor Iskolában, másnap pedig a szászvárosi református templomban megemlékeztek a régésznő 180 éves születési évfordulójáról.

Dr. Torma Zsófia több mint 30 évet élt a szászvárosi házában, ahol a felső emeleten tartotta a régészeti gyűjteményét. Ott egy magánmúzeumot rendezett be.

E mostani előadásom előtt felvettem a kapcsolatot a dévai Téglás Gábor Iskolával és a szászvárosi református templommal is, ahova elküldtem a mostani rendezvény meghívóját, hogy érezzék azt, hogy nincsenek egyedül a mostani Megemlékezéskor.

Dr. Torma Zsófi főműve: Dácia a római foglалás előtt

Fontos feladatunk az általa nagy gonddal bővítetett és fontosnak tekintett főművének, „Dácia a római foglалás előtt” című írásának a felkutatása és restaurálása.

De, idézzük őt: „Mint már említettem, az eddig ismeretlen újabb adatokat, melyek rendelkezésemre állnak és melyeket itt felsorolni képtelenség lenne, egy másik, 2500 ábrával illusztrált régészeti munkámban fogom részletesen feltárni és megmagyarázni. Ebben a nyomdára kész dolgozatomban, melynek közreadását a már korábban említett súlyos betegségem akadályozta meg több éven át, a szerény kutatómunkám elért és sokszor nem is remélt eredményeit teljesen tisztázni fogja.” (Torma Zsófia: Sumér nyomok Erdélyben.)

Azt a kérdést is felveti, hogy hol keressük az őseink európai eredeti fészket, magában Európában-e, vagy Ázsiában?

Tudott dolog, hogy őseink vándoroltak, tehát a magyar ősi fészkek a világon több helyen is megtalálhatóak. De lássuk, ezzel kapcsolatosan mit vall Dr. Torma Zsófia: „...Közép-Ázsiában az Altai-hegységnek É-Ny részén, az Oxus-folyón túl, terült el az egykori Skytha birodalom. A magyarok őshazája, ahol az egész Hunnugor, vagy csud-magyar népség a chorásáni Chun-hun-Chusán, vagyis Turáni-fennsíkon tartózkodott; az Oxuson innen volt Irán. A turáni fennsík azon részéből, mely a khinai határ közelében van, indult ki egy népvándorlás Kr. születése táján s evvel 3 áradatban a hun, az avar és magyar is, mely magyar nép törzsei s nemzetiségei benne voltak már a hun és avar birodalomban. A magyarok a Duna és Tisza között már a turáni eredetű visszamaradt skytha törzseket itt találták, amelyek mint rokon faj, beléjük olvadtak.”

Erdélyben, a Dr. Torma Zsófia kutatása egy személyhez köthető, Laura Coltofean nevéhez. Köszönet neki ezért! De, jó volna, ha Erdélyben (de, bárhol máshol is) több PhD-diák kezdené tanulmányozni az első magyar régésznő kutatásait és nézeteit. Tekintettel arra, hogy a régésznő tanulmányait nagyobb részben magyar nyelven írta, ezért nagy szükség volna a magyar doktoráló diákok munkáira!

Kutatásaik által egy több szempontból megvizsgált, színesebb, gazdagabb, vagyis reálisabb képet kaphatnánk a régésznőről. Mivelhogy, nagyságát csak most kezdik felismerni nemzetközileg is, ezért a PhD-diákok angol nyelvű dolgozataira is nagy igény volna!

Eddig mit sikerült megtudjunk erről a fontos „Dácia a római foglалás előtt” című tanulmányról?

1961-ben Nicolae Vlassa, az akkori Kolozsvári Egyetem professzora azt nyilatkozta Fehérné Walter Annának, hogy az foszladozóban van és a ceruzarajzok el vannak halványodva, de a Kolozsvári Egyetem szándékozik azt kiadatni.

Mandics Györgytől, aki József Attila-díjas magyar tanár, költő, író, újságíró, esszéíró, a következőkről értesültünk: Még találkozott Nicolae Vlassa kolozsvári régésszel és látta Dr. Torma Zsófia főművének a kéziratát: „1982-ben vagy 1983-ban jártam nála az intézetben, amely azonos a Mátyás házban levő Történelemtudományi Intézettel. Két ilyen találkozásom

volt vele. Egyik alkalommal megmutatta Zsófia gyűjteményét és a kéziratát. Ő csak így nevezte: ez a 'kézirat'. Akkor egy irattartó mappában volt és erősen sárgult oldalak voltak benne, alig olvasható írással, s nagyszámú tusrajz többnyire cserépedényekről, melyeket felismertem a Roska Márton által kiadott műben, s melyeket, ha jelek voltak rajta, mind reprodukáltam a könyvemben.”

Tehát, a kézirat 1982-83 a kolozsvári román régészek tulajdonában volt!

Szabó Csaba erdélyi régész a Gheorghe Lazarovici régésztől kapott levélből megtudta azt, hogy valóban Nicolae Vlăssă irodájában volt a kézirat, de az onnan Zoia Maximhoz került, aki nyugdíjazása után átadta azt a múzeumnak. Egy belső kollega segíteni tudhatna...

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

